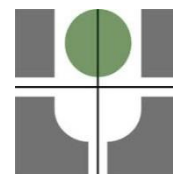

Funkční analýza malých obcí kolem řeky Ohře na Lounsku

Ing. arch. Jakub Jaroš
Katedra urbanismu a územního plánování
ČVUT v Praze Fakulta stavební
D27USS | ZS 2016/17

Funkční analýza malých obcí kolem řeky Ohře na Lounsku

Abstrakt

Cílem této práce je analýza funkcí a veřejné vybavenosti malých obcí kolem řeky Ohře na Lounsku a určení jejich spádovosti pod města v okolí. Kromě funkcí jsou analyzovány možnosti dopravy mezi jednotlivými obcemi a mezi obcemi a městy v regionu. Na základě analýzy funkcí a časové náročnosti dopravních tras jsou obce zatříděny pod spádová města v několika kategoriích veřejné vybavenosti a výslednou projekcí všech funkčních závislostí je stanovena přibližná obecná spádovost zahrnující všechny funkce pokrývané ve městech.

Klíčová slova

městský region, funkční vliv města, funkční analýza, analýza dopravy, spádové město

1. Úvod

Předmětem této práce je zpracování funkční analýzy skupiny sedmnácti malých obcí kolem řeky Ohře na Lounsku a definování jejich vztahů s obcemi a městy v jejich okolí. Jedná se o obce Březno u Postoloprty, Lenešice, Dobroměřice, Černčice, Obora, Počedělice, Orasice, Kystra, Radonice, Volenice, Koštice, Levousy, Křesín a Dubany, tedy všechny vesnice ležící u řeky Ohře od města Postoloprty k městu Libochovice (viz obr. 1). Analýza je prováděna v rámci širšího výzkumu degradace veřejných prostranství v těchto obcích.

Zkoumána je zejména funkční struktura vymezené oblasti, zastoupení funkcí a veřejné vybavenosti v jednotlivých obcích a určení spádových měst. Předpokladem je, že o vliv nad městy se budou dělit města – obce s rozšířenou působností Žatec, Louny a Lovosice a zároveň budou vztahy ovlivněny přítomností menších měst Postoloprty a Libochovice.

2. Funkční analýza venkovských obcí

Cílem funkční analýzy bylo zjištění, jaké funkce a v jakém množství jsou na území jednotlivých obcí uspokojovány, tedy v čem je která obec zcela nebo alespoň částečně (na venkovské úrovni) soběstačná, a v čem je naopak zcela závislá na sídlech ve svém okolí.

V analýze byla zjišťována přítomnost veřejné vybavenosti a dalších funkcí sdružených do sedmi kategorií: obchod (přítomnost supermarketu, smíšeného zboží, specializovaného obchodu potravinami, specializovaného obchodu ostatním zbožím a benzínové stanice), zdraví (existence

ambulance praktického lékaře a dětského lékaře), státní správa (přítomnost obecního úřadu v sídle a pošty), výroba (zemědělská výroba, průmyslová výroba a řemesla), vzdělávání (přítomnost základní a mateřské školy), pohostinství (existence restaurace, hostince, hotelu a ubytovny), sport (existence fotbalového hřiště, víceúčelového hřiště, tenisového kurtu a dětského hřiště) a kultura (existence společenského sálu). Přítomnost jednotlivých funkcí a prvků vybavenosti byla zakreslena do katastrálních[1] map (viz obr. 2.1 – 2.17) a zaznamenána do tabulky, u vícečetných ukazatelů bylo zaznamenáno i množství jejich výskytů (viz tab. 1).

Následně byla analýza vyhodnocena jako porovnání obcí mezi sebou. Na základě souhrnu výskytů hodnot v jednotlivých kategoriích bylo stanoveno, které obce nabízí v dané kategorii nejlepší podmínky, dobré podmínky nebo průměrné podmínky (viz tab. 2). Na základě těchto zjištění budou dále určovány vztahy mezi jednotlivými obcemi a mezi obcemi a spádovými městy.

3. Funkční analýza okolních měst

Z důvodu porovnání okolních měst mezi sebou a stanovení jejich potenciálu funkční vybavenosti byla analyzována města Postoloprty, Louny, Libochovice, Lovosice, Litoměřice, Most, Žatec, Roudnice nad Labem a Slaný, tedy města v širším okolí zkoumané oblasti (viz obr. 3).

Ve městech následně byla analyzována přítomnost a množství prvků vybavenosti a uplatňování funkcí městské a regionální úrovně. Zkoumána byla zařízení obchodu (supermarket, hypermarket, hobbymarket, obchodní centrum, počet bankomatů), vzdělávání (základní školy, střední školy, vyšší odborné školy, vysoké školy, městské knihovny), sportu (sportovní hala, atletické cvičiště, zimní stadion, akvapark, krytý bazén, venkovní koupaliště a další specializované cvičiště), kultura (divadlo, kino analogové, digitální a letní), pohostinství (počet restaurací a hotelů), zdravotnictví (nemocnice, poliklinika, praktický lékař, zubní lékař, počet lékáren) a výroba (dle počtu průmyslových podniků a jejich velikosti byla města zatříděna do kategorií: malá-S, střední-M a velká-L). Zjištěné hodnoty byly zapsány do tabulky (viz tab. 3).

Na základě souhrnu existence a množství vybavenosti byla byla podmínky měst v jednotlivých kategoriích zhodnoceny jako nejlepší, dobré nebo průměrné (viz tab. 4). Tím byla města porovnána mezi sebou a vytvořila tři kategorie odpovídající jejich významu pro naplňování potřeb okolních obcí.

4 Analýza vzdáleností

Za účelem zjištění reálných vzájemných vzdáleností mezi zkoumanými obcemi a mezi obcemi a spádovými městy byla zjišťována doba jízdy osobním automobilem mezi centry jednotlivých obcí a mezi centry obcí a centry spádových měst (viz tab. 5 a 7) a doba jízdy libovolným prostředkem hromadné dopravy mezi zastávkami příslušnými daným obcím nejrychlejším

spojem v pondělí v době mezi 7:00 a 9:00 (viz tab. 6 a 8). Ke zjištění doby jízdy byly použity online nástroje Plánování na Mapy.cz[2] a Jizdnirady.cz[3].

Jednotlivé trasy byly následně hodnoceny z hlediska doby jízdy automobilem jako rychlé (pod 20 minut do města, pod 10 minut na vesnici), méně rychlé (20–30 minut do města, 10–15 minut na vesnici), pomalé (30–35 minut do města, 15–20 minut na vesnici) a velmi pomalé (nad 35 minut do města, nad 20 minut na vesnici). Z těchto zjištění (viz tab. 9 a 11) vyplývá, které vesnice jsou sobě z hlediska dopravy nejbližší a do kterých měst se odkud časově vyplatí nejvíce jezdit.

Při cestě hromadnou dopravou byly trasy mezi vesnicemi hodnoceny jako rychlé (pod 10 minut), méně rychlé (10–30 minut), pomalé (30–60 minut) a velmi pomalé (nad 60 minut) a trasy do města jako rychlé (pod 20 minut), méně rychlé (20–30 minut), spíše pomalé (30–60 minut), pomalé (60–90 minut) a velmi pomalé (nad 90 minut). Z těchto zjištění (viz tab. 10 a 12) vyplynulo, že hromadná doprava není ve zvolené oblasti kompaktní, nýbrž že je rozdělena do dvou okresů a na dva břehy řeky a pohyb mezi těmito oblastmi je poměrně zdlouhavý.

5. Stanovení spádových oblastí

Na základě funkční vybavenosti měst, soběstačnosti obcí (množství v nich uspokojovaných funkčních potřeb), časové vzdálenosti mezi vesnicemi a časové vzdáleností mezi vesnicemi a městy byla v každé ze zkoumaných kategorií (obchod, zdraví, správa, výroba, vzdělání, pohostinství, sport a kultura) stanovena spádovost vesnic pod jednotlivá města.

5.1. Obchod

V samotných obcích se nachází jen poměrně málo obchodů a obvykle slouží jen sídlu, ve kterém se nachází. Výjimkou může být samoobsluha v Košticích, neboť v žádné ze dvou sousedních obcí v každém směru se žádný obchod nenachází. Spádovými městy z hlediska obchodu jsou Louny a Libochovice s průsečíkem právě v Košticích. Úloha Libochovic je oslabena kvůli malému počtu obchodů ve prospěch Litoměřic, jejichž vliv zcela přebíjí Lovosice, které jsou i přes svou velikost z hlediska obchodních příležitostí na podobné úrovni jako Libochovice (viz obr. 4).

5.2. Zdraví

Z hlediska zdravotnických zařízení se o vliv nad oblastí dělí Postoloprty, Louny a Libochovice, tedy obce, kde se nachází zdravotnická střediska a víceméně kompletní pokrytí ambulantních oborů. Z vesnic se praktický a dětský lékař nachází jen v Košticích, ordinující ovšem jen některé dny v týdnu, takže lze očekávat jen minimální spádovost pod tyto ordinace.

Nemocnice se nachází v Žatci, Mostě, Litoměřicích, Roudnici a Slaném, konkrétní spádovost je obtížné určit, protože všechna tato města leží v podobných vzdálenostech od zkoumané oblasti

a ve výběru nemocnice budou velkou roli hrát konkrétní doporučení a osobní preference a individuální možnosti přepravy (viz obr. 5).

5.3. Výroba

Z hlediska zaměstnanosti ve výrobě byli rozlišeni místní a regionální zaměstnavatelé. Místní zaměstnavatelé se nachází v jednotlivých obcích a jde převážně o řemeslníky a drobnou výrobu. Předpokládá se zaměstnávání sama sebe a pracovníků z místa provozovny, případně jen z nejbližšího okolí. Regionální zaměstnavatelé se pak nachází v okolních městech. Do obr. 6 byly vyznačeny sféry vlivu dle velikosti výrobních kapacit v jednotlivých městech, ale předpokládá se vysoká propustnost mezi spádovými oblastmi dle specializace a preferencí zaměstnanců, jelikož doby dojíždění do okolních měst jsou víceméně totožné a při dojíždění do práce je akceptovatelná i časově delší trasa.

5.4. Vzdělání

V oblasti se nachází dvě vesnické školy pro první stupeň (Koštice a Lenešice), navazující vzdělání již přebírají spádové obce – pro základní školy Černčice, Libochovice a Louny (dle vzdálenosti k jednotlivým místům), pro střední pak převážně Louny, Lovosice a Litoměřice, které jsou nabídkou vzdělání srovnatelné (viz obr. 7). Nabídka specializovaných oborů se místě velmi liší a nelze u ní spádovost stanovit. Stejně tak u vyššího vzdělání.

5.5. Pohostinství

Situace v pohostinství je v oblasti poměrně homogenní, téměř v každé obci se nachází hostinec, o nabídku restaurací a hotelového ubytování se pak dělí Louny, Litoměřice a s omezenou nabídkou Libochovice (viz obr. 8).

5.6. Sport a kultura

V téměř každé obci se nachází fotbalové hřiště a příležitosti k amatérskému sportování v přírodě, složitější sporty již pokrývají okolní města. Libochovice opět nabízí jen omezenou nabídku v podobě malého plaveckého bazénu a postaršího atletického stadionu, vyrovnaná je tentokrát nabídka Loun a Lovosic, které oproti jiným funkcím poskytují velkou sportovní nabídku.

V otázce kultury (existence kina a divadla) jde pak opět o rozdělení mezi Louny a Litoměřice. (viz obr. 9)

5.7. Státní správa

Situace z hlediska státní správy vysvětluje některé jevy v pohostinství a obchodu, několik zkoumaných obcí totiž není samosprávných a tvoří jen místní část jiné obce (případ Pátku, který je součástí městyse Peruc, Duban, které jsou součástí Libochovic a obcí Počedělice, Volenice a Orasice, které tvoří jednu obec dohromady). Oblast je jinak rozdělena do ORP Louny (Koštice a obce od nich na západ) a ORP Lovosice (od Koštic na východ). Města Postoloprty a Libochovice jsou pověřené obce.

6. Závěr

Z projekce všech spádových oblastí přes sebe (viz obr. 11) lze vyčít hlavní spádové oblasti v území (viz obr. 12).

V místní úrovni se zde nachází několik celků s uspokojování funkcí denní potřeby – Březno spadající pod Postoloprty, pod Louny spadající Lenešice, Dobroměřice, Černčice, Vršovice a Obora, samostatnější celky Počedělice-Orasice, Radonice-Pátek-Kystra, Koštice-Volenice-Želevice, Křesín-Levousy a pod Libochovice náležející Dubany.

V regionální úrovni je nejvýraznější vliv Loun (od Března po Křesín), výrazně slabší vliv Libochovic způsobený menší velikostí města a tím pádem omezenější nabídkou (od Koštic k Dubanům), překrývaný vlivem Litoměřic (od Koštic k Dubanům), který ve většině oblastí převyšuje vliv bližších Lovosic, které, ačkoli jsou poměrně velkým městem s mnoha zdroji zaměstnanosti, zřejmě doplácí na blízkost atraktivnějších Litoměřic.

Zdroje a citace

[1] Český úřad zeměměřičský a katastrální. *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. [cit. 15. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz>

[2] *Seznam.cz, a.s. Mapy.cz: Plánování* [online]. [cit. 15. 2. 2017]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy>

[3] *CHAPS spol. s.r.o. Jizdnirady.cz* [online]. [cit. 15. 2. 2017]. Dostupné z: <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni>

Seznam příloh

- obr. 1 Výběr obcí
- obr. 2.1 Funkční analýza – Březno
- obr. 2.2 Funkční analýza – Lenešice
- obr. 2.3 Funkční analýza – Dobroměřice
- obr. 2.4 Funkční analýza – Vršovice
- obr. 2.5 Funkční analýza – Černčice
- obr. 2.6 Funkční analýza – Obora
- obr. 2.7 Funkční analýza – Počedělice
- obr. 2.8 Funkční analýza – Kystra
- obr. 2.9 Funkční analýza – Orasice
- obr. 2.10 Funkční analýza – Radonice
- obr. 2.11 Funkční analýza – Pátek
- obr. 2.12 Funkční analýza – Volenice
- obr. 2.13 Funkční analýza – Koštice
- obr. 2.14 Funkční analýza – Želevice
- obr. 2.15 Funkční analýza – Křesín
- obr. 2.16 Funkční analýza – Levousy
- obr. 2.17 Funkční analýza – Dubany
- obr. 3 Širší vztahy
- obr. 4 Obchod
- obr. 5 Zdravotnictví
- obr. 6 Výroba
- obr. 7 Vzdělávání
- obr. 8 Pohostinství
- obr. 9 Sport a kultura
- obr. 10 Státní správa
- obr. 11 Projekce všech funkcí
- obr. 12 Souhrn vztahů
- tab. 1 Funkční analýza obcí
- tab. 2 Vyhodnocení funkční analýzy obcí
- tab. 3 Funkční analýza měst
- tab. 4 Vyhodnocení funkční analýzy měst
- tab. 5 Doba jízdy automobilem do měst
- tab. 6 Doba jízdy hromadnou dopravou do měst
- tab. 7 Doba jízdy automobilem mezi vesnicemi
- tab. 8 Doba jízdy hromadnou dopravou mezi vesnicemi
- tab. 9 Vyhodnocení doby jízdy automobilem do měst
- tab. 10 Vyhodnocení doby jízdy hromadnou dopravou do měst
- tab. 11 Vyhodnocení doby jízdy automobilem mezi vesnicemi
- tab. 12 Vyhodnocení doby jízdy hromadnou dopravou mezi vesnicemi

Ing. arch. Jakub Jaroš

02/2017

jaros.arch@gmail.com

jjarch.cz